

Wijnendale is overal

Graaf Robrecht de Fries liet rond 1085 een houten kasteel zetten in Wijnendale en sindsdien waren de Vlaamse graven graag gezine gasten. Het is wachten op niemand minder dan Gwijde van Damierre, die er rond 1278 een achthoekige stenen burcht van maakte, voorzien van een dikke muur met lang verdwenen kantelen, en op elke hoek een spitse toren. Op de plek waar Leopold III weigerde naar Engeland te trekken, ondertekende graaf Gwijde in 1297 een pact met Edward I van Engeland. Ze beloofden elkaar om samen het hoofd te bieden aan de Franse koning Filips de Schone.

In de lange aanloop naar de Guldensporenslag in 1302 – waar het leger van Filips een pak voor zijn broek kreeg – is het een niet te veronachtzamen gebeurtenis. Terwijl Gwijde zich terugtrok in Brugge, bezette de Fransegezinde schout van Wijnendale het kasteel. In de mei maand van 1302 jonkuren de Bruggelingen de Leljaard uit het kasteel. In het epos van de Guldensporenslag heeft dit evenement een symbolische lading gekregen.

De fameuze Kist van Oxford bevat veertiende-eeuwse in hout geformeerde tafereel die de context rond de voor onze gewesten zo belangrijke veldslag uitbeelden. En jawel, ook de verovering van het slot van Wijnendale, met duidelijk zichtbaar de inrijpoort van het kasteel, heeft er een plek gekregen. Van Sint-Bavo over de Guldensporenslag en Maria van Bourgondië tot Leopold III: Wijnendale is everywhere!

Geen Marc Van Ranst hier. Meer geluk op de volgende pagina.

■ De voorzijde van de Kist van Oxford. Links onderaan wordt de verovering van het slot van Wijnendale afgebeeld.

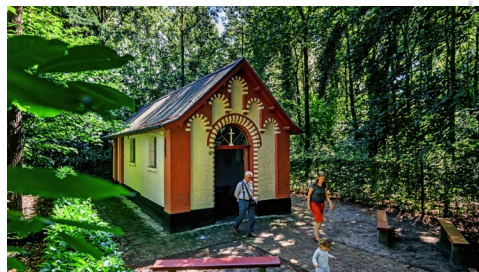
Het slot van Wijnendale Waar een jachtpartij eindigde met een dramatische val

Maria's laatste winter was ijskoud. Kroniekschrijvers hebben het over paarden die staand stierven en vogels die doodgevroren uit de lucht vielen. Die miserie kwam bovenop een nieuwe opleving van de pest in 1481. Tallozen stierven eerst aan de 'haestighe ziekte', de overlevenden leden vervolgens kou en honger. Maximiliaan liet het niet aan zijn hart komen – geliefd zou hij hier nooit worden – en organiseerde een toernooi op de Brugse Grote Markt. Ik neem plaats op het terras van Grand Café Craenburg, dat nog steeds het oude dakgebinte en de kelder van weleer heeft. Hier heb ik een perfect zicht op de markt en op het belfort. Dat moet Maria van Bourgondië in die fameuze winter van 1481 zijn geweest. Ze had haar schaatstenen aan. Ze kreeg Maximiliaan zover om hetzelfde te doen. Terwijl zij gezwind over de overgelopen en dichtgevroren weilanden ten zuiden van Brugge gleed, klungelde hij stunte-achtig achter haar aan. Een potsierlijk beeld dat goed schetst hoeveel moeite het Maximiliaan zou kosten om hier in Vlaanderen vaste voet aan de grond te krijgen. Weldra zou hij er alleen voor staan.

De tragische afwikkeling van dit verhaal kent al eeuwenlang hetzelfde decor, maar wat voor een! Het prachtige slot van Wijnendale werd in de negentiende eeuw grondig gerestaureerd, maar de geelachtige bakstenen muur aan de noordzijde dateert nog uit de late middeleeuwen. Het is aanbevelenswaardig om eerst de idyllische omgeving rond het kasteel te ondernemen en dan pas langs de hoofdingang naar binnen te gaan.

Een gedeelte van het gebouw valt te bezoeken. De allerkleinsten worden door een ridder op sleeptouw genomen en leren spelenderwijs over de middeleeuwen. Je vindt er ook out-

doorwerpen, vitrinekasten en poppen die het verhaal van Leopold III, Adolf van Kleef-Ravenstein en natuurlijk Maria van Bourgondië in een notendop evoceren. Ik weet nog goed dat mijn 3,5-jarige dochter vertelde dat ze met de klas naar een kasteel ging. Oh ja? Naar Wijnendale, knikte ze. Het was alsof ik zelf van mijn paard viel. Mijn lieve dromes zou die dag rondlopen op de plek waar ik thuis achter mijn bureau in gedachten vertoefde. Ze ging naar Maria van Bourgondië, zei ze. Dat had ik haar natuurlijk al zo vaak verteld. Ze wist nog van het prentje uit het boek 's Lands glorie. Het rood-oranje kleed. De bijna romantische val. De armen gespreid. De schreeuwend schildknaap die toekreef. Bijna docerend ging dochterlief verder: "Papa, je weet toch, Maria viel van haar paard." Mijn hart smolt. Ook van jaloezie, want ik was er zelf nog niet geweest. De juffrouw van de kleuterklas wist dat ik destijds met mijn boek in de

■ De kapel in het bos van Wijnendale werd gebouwd ter nagedachtenis van de tragische val van hertogin Maria op 13 maart 1482.

weers was, en maakte een foto van onze kleine peuter die trots poseerde op de plek van het grote onheil. Ze wees naar de kapel die men ter nagedachtenis had gebouwd. Officieel ter ere van de Heilige Maria, officieus ook als een respectvolle knipoog naar die andere lijdende Maria, de Bourgondische hertogin die hier op 13 maart 1482 viel en nooit meer recht zou krabbelen. Toen de dooi inzette, rijkelijk laat in de maand maart, was het uit met de schatspriet. Adolf van Kleef-Ravenstein greep de gelegenheid aan om een groot lentefeest te organiseren – was Jan van Dadizele niet vermoord, dan had die zeker mee de honneurs waargenomen. Hij nodigde Maria en Maximiliaan uit, die meteen toezegden. Geen detail zag Adolf over het hoofd. Zijn jachtfeest moest een gedenkwaardige dag worden. Daar zou hij ruimschoots in slagen: we praten er vandaag nog over. Het gezelschap trok eerst op jacht,

daarna zou er gargantuesk gebuffeld en gedronken worden. Maar het liep al meteen mis toen de hertogin aan de overkant van een beek een reiger zag. In een oogwenk ontdeed ze haar afgerichte valk van zijn huif en gooi- de hem op. Ze gaf haar paard de sporen in de richting van de sloot, waar ze de vierpooter aanmaande de sprong naar de overzijde te maken. Voor de ervaren amazone Maria was dat een routiniekus. Alleen struikelde het beest (haar peerd subbelde) over een afgehakke boomstam en gleed uit. En daar begon Maria van Bourgondië aan de – op de doodsmak van de Belgische koning Albert I in 1934 na – meest becommentarieerde val uit de geschiedenis van de Lage Landen. Ongelukkigigerwijs kwam ze op dezelfde boomstam terecht. Maar het zou vooral de tuimeling van het paard zijn die haar fataal werd. Het kwam met zijn volle gewicht op de rechterzijde van de hertogin terecht.

■ Maria van Bourgondië zou een prachtige vrouw zijn geweest. Dat bewijst ook haar bronzen beeldtenis, die volgens onderzoek perfect overeenkomt met de vorm van haar schedel.

een touw aan vastknopen. Wat was er aan de hand? Pas in 1979 zou een paleopathologisch onderzoek uitsluitsel geven. Niet alleen brak ze haar beide polsen, maar ook drie ribben. Dat was merkbaar op het skelet dat duidelijk van een jonge vrouw moet zijn geweest. De veronderstelling is dat een van de ribben haar longen heeft geperforeerd en dat dit een dodelijke longinfectie veroorzaakte.

In 1482 kon men daar natuurlijk alleen maar naar gissen. Ten einde raad ging in Brugge een processie uit met de relikwie van het Heilig Bloed. Na afloop werd de relikwie in de kamer van de zielogende hertogin geplaatst.

Het zette geen zoden aan de dijk. Op de plek waar vandaag luxehotel Prinsenhof zijn diensten aanbiedt, voelde Maria haar laatste krachten wegsijpelen. Ze regelde het nog zo goed en zo kwaad mogelijk haar opvolging en nam meerdere keren afscheid van haar kinderen Margaretha en Filips.

Prinsenhof in Brugge Waar Maria net als haar grootvader Filips haar laatste adem uitblies

Uiterlijk leek er niets aan de hand, maar de pijn die ze moest doorstaan, bleek niet te harden. Maria werd op een horsbare geleid: een draagbed tussen twee paarden. Zo ging het richting Brugge. Naar het Prinsenhof waar grootvader Filips de Goede in 1467 zijn laatste adem had uitblazen. Zou het nu al de beurt zijn aan Maria? Het bleef niet alleen bij pijn. Al snel werd ze doodziek. Niemand kon er

■ De laatste rustplaats van Maria van Bourgondië: de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Brugge.

Wat een droefenis moet er door haar gepijnigde geest zijn getrokken. Haar vader Karel was slechts vijf jaar geleden omgekomen, te vroeg, en nu was het al haar beurt, veel te vroeg. Op 27 maart bleef ze haar laatste adem uit. Het grote Bourgondië kreeg in korte tijd een grote rampspoed over zich heen: de wolven van Nancy, het paard van Wijnendale.

Na het balsemen, legde men haar op een praalbed. Daar waar nu luxewagens aanrijden om hun gasten naar de ingang van het hotel te brengen, schoven drie dagen lang de aangeslagen Bruggelingen aan om het stoffelijk overschot van hun hertogin te aanschouwen. Onder het luide van talloze Brugse klokken, werd ze uiteindelijk naar de Onze-Lieve-Vrouwekerk gevoerd, waar ze nog altijd rust.

Was Maria echt zo mooi als wordt beweerd? De gekende portretten dateren van na haar dood. Ik mijmer over haar uiterlijk bij het monumentale bronzen grafmonument. Het onderzoek van 1979 bracht aan het licht dat de schedel in haar kist vormelijk perfect overeenkomt met het gezicht van het liggende beeld op haar graf. Mijn blik valt op de bronzen gelaatstrekken: die zijn elegant en regelmatig. De wetenschap heeft uitgemakkt dat Maria van Bourgondië werkelijk een schoonheid moet zijn geweest.

Haar echtgenoot daarentegen was zeker geen Brad Pitt: lange benen, Habsburgse kin en een kromme halskous. Op haar sterfbed smeekte ze hem om de vrede te bewaren in onze gewesten. De langbenige Habsburger zou helaas een halve burgeroorlog ontketen. Dat heeft Maria godzijdank niet meer moeten meemaken.

De Bourgondische Herten

- Filips de Stoute**
Hertog van Bourgondië
Regeerde van 1363 tot 1404
- Jan zonder Vrees**
Regeerde van 1404 tot 1419
- Filips de Goede**
Regeerde van 1419 tot 1467
- Karel de Stoute**
Regeerde van 1467 tot 1477
- Maria van Bourgondië**
Regeerde van 1477 tot 1482
- Filips de Schone**
Vorst der Nederlanden van 1482 tot 1506
- Keizer Karel**
Vorst der Nederlanden van 1506 tot 1555

► VOLGENDE WEEK:
Flaneren door het laatmiddeleeuwse Mechelen

BOURGONDISCHE KORTING

Bestel nu op nieuwsbladshop.be

Tot 20% goedkoper

€ 29,95 adviesprijs € 34,95

€ 23,95 adviesprijs € 29,95

€ 15,95 adviesprijs € 19,95

€ 11,95 adviesprijs € 14,95

N
Het Nieuwsblad